

Jeruzaléma – 75-76: Zjev. 17,3-5 – 83 jako Sodoma a ... jako Gomora: podle bible města, zničená pro hříšný život obyvatel sírou a ohněm – 97 Venuše: římská bohyně lásky – 98 Benátky: byly v místech dnešní Konviktské ulice na Starém Městě – 143 zemřel jako vyhnanec v Avignoně: 29. června 1374; byl tam obeslán papežem Řehořem XI. – 145 kněží s ostatními chrámovými hodnostáři: autor zdůrazňuje obdobu mezi konečným osudem Milíčovým a Ježíšovým (narážka na Luk. 22,52) – 146 žádné jiné viny nenalezli: narážka na Pilátův soud nad Ježíšem (srov. Luk. 23,4)

JAN MILÍČ Z KROMĚŘÍŽE

Bývá nazýván otcem českého opravného hnutí. Jako úředník kanceláře Karla IV. nahlédl do života dvora, vysoké šlechty i církevní hierarchie a přitom si uvědomil, že kořeny sociální nespravedlnosti tkvějí ve způsobu života vládnoucích vrstev. Mocně naň zapůsobil německý kazatel v Praze Konrád Waldhauser a touha vychovávat lid prostřednictvím kazatelny ho přivedla k tomu, že se v l. 1362 a 1363 vzdal (právě když dosáhl kanovníctví pražské katedrály) místa v královské kanceláři i církevních důchodů a zasvětil svůj život dobrovolné chudobě a odříkání. Kázal neúnavně latinsky, česky i německy, a to i několikrát denně. Jeho přípravy na kázání – výpisky z církevních autorit a opisy cizích kázání – jsou obsaženy v latinské postile Gratiae Dei (Milosti boží). Nejznámější ze svých postil, složenou jako vzor pro mladé kazatele, nazval skromně Abortivus (Nedonošený plod). Aby své posluchače odvedl od mechanického modlení a přivedl je k přemýšlení o otázkách náboženských a životních, složil pro ně několik českých modliteb v podobě krátkého rozjímání. – Důležité je Milíčovo učení o Antikristu, vtělené do latinského díla *Libellus de Antichristo (Kntžka o Antikristu)*; složil je v Římě, kam se odebral r. 1367, aby získal papeže pro své myšlenky na reformu církve. Milíč se domníval, že všeobecná zkaženost je svědectvím blížícího se konce světa, jehož předzvěstí má být příchod Kristova odpůrce Antikrista na zem. Podle Milíče Antikrist již přišel na svět (v jednom kázání jej dokonce ztotožnil s císařem Karlem IV.), ale bude přemožen samým Kristem. Milíčovo úsilí o získání papežovy pomoci při nápravě života pochopitelně muselo ztroskotat, a proto se Milíč soustředil na práci mezi širokými vrstvami. Vystupňoval svou kazatelskou činnost a prakticky usiloval o zlepšení života chudých. Tak založil s pomocí svých stoupenců, kterých stále přibývalo, útulek Jeruzalém pro nápravu nevěstek; při ústavu bylo zřízeno i místo pro českého kazatele. Milíčova činnost, ostře odsuzující život vládnoucí třídy, byla trnem v očích církevní hierarchie, a proto byl Milíč obžalován a obeslán k papeži do Avignonu; tam zemřel ještě před ukončením procesu 29. června 1374.

ČESKÉ MODLITBY

(MODLITBA O BOŽÍM TĚLE)

Milý Jezukriste, milovníče našich duší, která milost tě k tomu přinutila, aby naše duše tak nečisté miloval, aby je očistil a tak túžil po našich duších, ež jsi za ny miloščemi umřel na svatém kříži? Ó srdečný milovníče, kterak silné milování bylo v tvém srdci, když si nám ráčil dáti své svaté

5 tělo a svú svatú krev na paměť tvé svaté smrti! Proto prosím ty tvé svaté
milosti, aby ráčil otevrieti studnici živé vody, z niežto teče nápoj tvé svaté
krve, abychom napojili naše uschlé duše, prijímajíc tvé božstvie i tvé člo-
včestvie. Tys príbytek božstvie, neb v tvém svatém tělu přebývá svatá
10 trojice. Tys hospoda nebeská našich ustalých srdcí. Ó šcedrý hospodári
vypověděných psancův na púšči i v údolí těchto slzí, kteraks vysoce přesáhl
všicknu šcedrost! Ó jedinká nádeje sirotkův, kteraks převýšil všicknu
milost přes mieru milování, když si svatým andělem i hříšným kajícím
v jednostajné milosti pripravil tak drahý dar, točíš jednostajnú krmi tvého
15 svatého těla i jednostajný nápoj tvé svaté krve! Neb chléb andělský jest
chléb člověčský, neb téhož chleba nebeského požívají lidé k otpuštění hrie-
chův a lékařství své křehkosti i k sytosti, aby věčným hladem neumřeli,
jehožto světi andělé požívají k věčné rozkoši a v kochání. Proto prosím ty
tvé svaté milosti, aby nás ráčil s svatými anděly sjednati ku požívání jedno-
stajné radosti, poněvadž jsi nás sjednal ku požívání rozkošného chleba
20 nebeského.

Ó milý Jezukriste, poněvadž jsi ty ten chléb andělský, jenž v sobě
máš chut a rozkoš i sladkost všeho kochání, rač nám osladčiti naše srdce,
abychom čili tvú srdečnú vůni a všicknu žádost duchovní i milost srdečnú
25 v tobě naplnili. Rač nám všicknu jinú krásu i rozkoš ohorčiti i milost ženskú
a tělesnú tak mrzku učiniti, abychom jen v tobě samém se kochali a po tobě
srdečně túžili a po tobě miloščemi svadli až do smrti, poněvadžs ty po nás
túžě za ny milostivě umřel. Tys chléb lékařství duchovního, rač ny uléčiti
ot jedovatých ran pokušení nečistého, aby moc ta, jež vycházala z tvého
30 svatého těla nemocné uzdravuje, tekla v naše srdce a nás věčně uzdravila
i osvietila i očistila i tak posílila, aby nás izádné pokušení, izádný hříech
víc nepřemohl.

Ó milý Jezukriste, poněvadžs ty chléb věčné sytosti, rač nás posílniti
drahým pokrmem svého svatého těla, abychom silni byli ke všemu dobrému.
Nebť naše matky nás krmily sú svými neb cizími prsmi ke všiej těles-
35 nosti, ale ty ny, své dietky, krmíš svým svatým tělem a svú svatú krví ke
všiej šlechetnosti a k ktvúciej cnosti. Rač nás svú svatú krví tak ošlechtiti,
abychom se polúčili po tvém královém pokolení, abychom nikdy nepohaněli
pokolenie křesťanského.

Ó milostivý chlebe, rač v nás oheň ducha svatého tak zapáliti, abychom
40 hrozni byli všem nepřátelóm jako lvové ohněm dýchající, točíš zapálenú
pravdu a milost, neb kdež tvá svatá krev jest v důstojném srdci, tu zlí
duchové zaběhnú a dobří andělové na pomoc přicházejí. Račiž ny tak
důstojně napájeti svú svatú krví, aby zlí duchové pro hrózy k nám nesměli
přistúpiti a svatí andělé vždy při nás přebývali. Ó milý Jezukriste, tys náš
45 chléb veždajší, jímžto veždy živi smy, bez něhožto veždy na duši umieráme.
Rač nám tu milost dáti, abychom tvé svaté tělo i tvú svatú krev veždy

důstojně přijímali tak často, jakož nám to jest hodno, s takú ctí, s takú bázní, s takú čistotú, s takým úmyslem, s takú věrú, s takú milostí, s takými slzami, s takú sladkostí, abychom rozkošný pokoj i odtiešenie i otopčivanie viac měli ot našich těžkých hriechov i pokušenie. A kakž kolivěk naši hrieši jsú velici, všakž věčšie jest tvá svatá milost. Proto nemóžem ani chemy zúfati nad tobú i nad tvú svatú krví, jížtos ny vykúpil ot věčné smrti. Rač ny obrániti na našem skončění, abychom bez tvého svatého těla nikdy neumřeli, ale aby tvé svaté tělo náš prúvod bylo s této púščě ku 50 požívání i k vidění tvého svatého líce na věky věkúv. Amen.

1 milost láska – 2 aby abys – 3 ež že; za ny za nás; miloščěmi z lásky – 7 člověštvie člověčenství, lidskou podobu – 9 hospoda útulek; ustalých unavených – 10 přěsáhl překonal, převýšil – 13 točíš totiž – 16 lékařství léčení, lék – 18 sjednati vyrovnati

22 osladčiti osladiti – 23 abychom čili abychom cítili – 24 ohorčiti učiniti hořkou – 26 abychom svadli abychom vadli, hynuli – 27 uléčiti vyléčiti – 30 ižádné žádné

34 ke všiej tělesnosti k plnému tělesnému prospěchu – 36 k kvúciej cnosti k rozkvětu ctnosti – 37 abychom se polúčili abychom se spojili s...

40 zapálenú horoucí – 42 zaběhnú utekou – 43 aby nesměli aby se neodvážili – 49 odtiešenie oddechnutí – 50 kakž kolivěk jakkoli, ačkoli – 52 chemy chceme – 53 na našem skončění při naší smrti – 55 líce tváře

(MODLITBA K NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI)

Ó svatá trojice, otče, synu i svatý duše, poněvadž smy k tvému obrazu stvořeni, a když smy ztraceni byli, tehdaž smy skrzě svatý křest tvého jména, točíš ve jmě otce i syna i svatého ducha navráceni tvé tvárnosti, proto prosímy, aby nám ráčil tu milost dáti, abychom nikdy nezahladili tvého 5 obraza z naše paměti ani z našeho rozumu ani z naše vóle ni jedním hriechem.

Ó všemohúcí otče bože, poněvadžs ty nám dal milého svého syna na vykúpenie a ducha svatého k znamení spasenie a sám se nám chováš i s ním k věčnému kralování, proto prosímy tvé svaté milosti, aby nám tu milost 10 dal, abychom jistý základ svatého ducha tak držěli, abychom nikdy nezúfali, ale silnú náději skrzě naši mzdu věčného dědičstva dobyli.

Ó milý Jezukriste, synu boží, poněvadžs ty svú duši dal nám na vykúpenie a své svaté tělo na věčné nakrmenie a svú svatú krev na věčné napojenie, když si naši při na se vzal a za ny trpěl a nás vykúpil, proto 15 prosímy tvé svaté milosti, aby ráčil nám tu milost dáti, abychom my tvé svaté tělo i tvú svatú krev důstojně přijímali, abychom věčným hladem a věčnú žiezni nikdy nezahynuli, ale viděním tvého svatého líce věčně své srdce krmili ve všiej rozkoši.

Ó svatý duše, poněvadžs ty pramen i studně všie milosti, tys také

20 zápona čistoty i počátek věčného štěstie a jsi potok prudký a plamenný
nebeské rozkoši, jenž všicknu říši králevství nebeského sladce napájieš
i naplniješ jich všicknu žádost ve všem dobrém, aby tobě chválu zpievali
neustalým srdcem, proto prosíme tvé svaté milosti, aby ráčil seslati těch
25 žádúcích drobtov a krópějí s svého králového stolu v uschlá srdce tvých
výpovědných psancov.

Ó svatá trojice, otče všemohúci i syne boží i duše svatý, poněvadžs
všeckno stvoření i nás tvú svatú moci stvořil z ničehož a nás si vykúpil
svú múdrosti a řiediš všeckny věci v tichosti své dobroty, proto prosímy
tvé svaté milosti, aby ráčil všicknu neklidnú zlost tohoto světa ukliditi svú
30 dobrotú, abychom my ku pořádnéj radosti i rozkoši všech svatých i všech
anjelov přišli a v tobě se radovali věky věkoma. Amen.

1 *smj* jsme – 3 *tvárnosti* podobě – 4 *aby* abys – 8 *sě chováš* jsi – 14 *za ny* za
nás – 18 *ve všiej* ve vši

20 *zápona* spona, ozdoba – 23 *neustalým* neunaveným, neúnavným – 24 *krópějí*
krúpějí, kapek; *králového* královského – 25 *výpovědných* vypověděných, vyhoštěných
29 *neklidnú zlost* nepokojnou, divokou zlobu; *ukliditi* uklidniti, upokojiti

KNÍŽKA O ANTIKRISTU

1. Ve jménu Kristově, jenž jest věrný svědek, amen! Kdo slyšíš, rci také:
Amen! A nestrachuj se, kdo slyšíš tato slova, ale uvažuj a zkoumej ducha,
který zde mluví, zda je z boha.

Byl jsem ve vytržení ducha a upřel jsem mysl na to, co se píše v Apo-
5 kalypse (Zjev. 2): „Tomu, kdo zvítězí, dám jísti ze stromu života, který
jest v ráji boha mého.“ A poznal jsem, přemohu-li v sobě hřích, že jistě
okusím chleba života neboli pochopení Písma svatého, a modlíval jsem se
často, aby mi všemohoucí bůh dal ducha svatého a pomazal mě jeho po-
mazáním, abych necítil nic odporného a bludného, ale okoušel chuti a vůně
10 pravé moudrosti, již bych nikoho neklamal a nikým nemohl být oklamán,
a abych nemudroval více, než je potřebné mně a církvi svaté. A potom
zaznělo ve vnitřním sluchu mého srdce, jak jsem kdysi pojedl ze stromu
vědění dobrého a zlého, chtěje vědět a být moudrým nad své síly, pokládaje
sebe za nejhorlivějšího zkoumatele čistých výroků božích. A třebas jsem
15 se z toho častěji kál, obrátiv se sám do sebe, přece jsem dokonale nepoznal,
jak jsem slepý a nahý, jako to poznávám nyní. Proto mi řekl duch v srdci,
abych vzal kříž a ukřižoval své tělo, zanechal a zapřel sám sebe a vstoupil
do řehole a abych napříště ani nehlobal, ani nekázal nic samostatně,
protože se k tomu nehodím. Všichni však mi v tom zabránili radíce, abych
20 nevstupoval do řehole ani se nevyhýbal kazatelství. Kázání však jsem se
zdržel dlouhý čas, ač tomu všichni moji rádcové odporovali.

Zatím mi připadl na mysl příchod Antikristův a já jsem přemýšlel, odkud to jest. A duch, jenž ve mně mluvil, odpověděl: Čti evangelium Matoušovo (Mat. 24): „Až uvidíte ohavnost zpuštění“ a pozoruj ohavnosti, 25 jež jsou v církvi, a zkoumej léta Danielova. A ačkoli jsem to nechtěl poslouchat, jsa přesvědčen, že to je pokušení, a modle se převroucně, aby to bůh odňal z mého srdce, počalo to ve mně sílit. A netroufal jsem si od té doby už pohledět do knih, leč se svolením zpovědníkovým. Konečně jsem byl tak skličěn, že jsem počal s dovolením zpovědníkovým číst text bible 30 a jiné knihy o této látce a zkoumat léta Danielova. A poněvadž mě o tom nemohl poučit nikdo z židů ani z křesťanů, řekl jsem svému zpovědníku: Hle, nikdo nemůže odstranit z mého srdce tuto věc, leč pan papež. Půjdu tedy do Říma, otevru mu tam své srdce a učiním, cokoli rozkáže.

A čekal jsem v Římě déle než měsíc, nechtěje tu ani jinde kázat, neboť 35 jsem považoval za lepší očistit se zatím pokáním, abych snad nepobloudil. I počal jsem se postit postem Danielovým, nejíst potřebného chleba a modlit se naléhavě, obětovat často oběť Kristovu a činit pokání v popelu a v zíněném šatě řka: Pane bože můj, divím se, že to nenacházím zjeveno v knihách ani od doktorů se to nemohu dovědět, protože jsi to chtěl skrýt 40 zvláště před moudrými a zjevit to maličkým. A třeba mezitím bylo mnoho maličkých, přece snad ještě nepřišla vhodná doba ke zjevení. Nadešel-li však nyní čas, zjev to někomu jinému v svaté církvi mimo mne a mě ubožáka uvrhni na místo pokání nebo na hnojiště, kamkoli chceš – jen odejmi z mého srdce pokušení! Chceš-li mě však k tomu uzpůsobit, můžeš tak 45 učinit k své slávě o tolik větší, oč já jsem hloupější, bídňější a nad jiné hříšnější; neboť tvá sláva před lidmi by nebyla tak velká, kdybys to učinil skrze spravedlivé a osvícené, jako skrze hloupého, ubohého hříšníka. Chceš-li tomu tedy tak, pohleď na mne, ubožáčka zkroušeného duchem a příliš se třesoucího před slovem tvým, i když budu vydán v posměch a ku 50 pohoršení mnohým a zvláště těm, kteří by ti neuvěřili, i kdybys sestoupil v lidské podobě; přece pro spásu mou i církve nalož tu se mnou milosrdně, pokud jest to nutné pro mne a pro svatou církev, a posilni mě tak, abych v této věci nemohl nic činit než to, co chceš ty, ať už budu v tobě potupen nebo pochválen.

A tak jsem počal tehdy v Římě jasněji rozumět tomu, co mne o této 55 věci v Čechách jen napadlo. A protože jsem již nedoufal v příchod našeho pana papeže, učinil jsem přípravy, chtěje se vydat na cestu do Avignonu. Zatím však vnikl do mne duch páně tak, že jsem se nemohl zdržet, neboť mi pravil v srdci: Jdi, oznam veřejně listem, který přibiješ na dveře chrámu 60 svatého Petra, jako jsi obyčejně oznamoval v Praze svá kázání, že budeš kázat o příchodu Antikristově a že napomeneš kněžstvo i lid k modlitbám za našeho pana papeže a za našeho pana císaře, aby tak spořádali církev svatou ve věcech duchovních i světských, aby věřící bezpečně a dokonale

65 sloužili stvořiteli; a ono kázání napišeš, aby tvá slova nebyla zkomolena a aby se věc rozšířila, aby byl nahnán strach zlým a dobří aby tím horlivěji sloužili pánu. Nejtajnější věci však uchováš pro pana papeže. Nekázal jsem tedy v kapitule chrámu svatého Petra tak, jako tu nyní píšu, ba nebyl bych to řekl ani panu inkvizitorovi, ani komu jinému, leč donucen úřadem inkvizitora, očekáváje v tom rozhodnutí a dovolení našeho pana papeže.

70 2. Podle ducha, jenž ve mně mluvil, soudím tedy, že Antikrist přišel, a to z let Danielových, kdež se čte, že od času, kdy bude odňata ustavičná oběť a postavena ohavnost zpuštění, uplyne dní 1290: Blahoslavený, kdo dočká a přijde až ke dnům 1335. Ustavičná oběť byla odňata v roce umučení Kristova, poněvadž oběť židovská byla smrtí Kristovou odňata tak, že 75 neměla nadále účinnosti, nebo proto, že tehdy byl odňat Kristus, jenž jest ustavičná oběť, smrtí tělesnou, nikoli obrazně. Avšak ohavnost zpuštění nebo oznamující budoucí zpuštění začala téhož roku umučení Kristova, když Pilát postavil obraz císařův do chrámu, a byla dokonána, když Titus a Vespasián zničili chrám, 42. roku po umučení Kristově. Vezmeme-li tedy 80 den za rok v obojím počtu podle slova (Ezech. 4): „Den za rok jsem ti dal,“ tehdy prvé číslo Danielovo, totiž 1290, začneme-li je počítat od zkázy způsobené Titem a Vespasiánem, bylo dokonáno léta od narození páně 1365, totiž přede dvěma roky, toho času, kdy pan císař odvedl tlupy z Avignonu do Německa, chtěje je rozpráshit, jak se vypravuje. Avšak 85 druhé číslo, totiž 1335, budiž počítáno od roku umučení Kristova, kdy byla odňata ustavičná oběť, a tak se shledá, že bylo dokonáno v přítomném roce, jenž je od narození páně rok 1367, protože 1335 let a léta, jež uplynula od Kristova narození až do jeho umučení, dávají přesně 1367 let.

Blahoslavený tedy, kdo dojde až k tomuto roku blahoslavenství, 90 nikoli aby byl blahoslavený v pokoji, jež dává svět, poněvadž toho nepřinesl Kristus, a Ezechiáš předpověděl, že je zlý, právě (Iz. 38): „Hle, v čas pokoje hořkost má nejhořčejší,“ ale blahoslavený podle slov evangelia (Mat. 5): „Blahoslavení, kdož trpí pronásledování pro spravedlnost,“ a zejména pro slovo boží, a to pod Antikristem, jenž přišel. O tomto blaho- 95 slavenství praví Lukáš (Luk. 21): „A když se toto počne dít, pozdvihněte své hlavy, neboť se přiblíží vaše vykoupení“ a v Genesi, kde se popisuje Antikrist v podobě Danově, dodal Jakub žehnaje mu a řka (Gen. 49): „Spasení tvého očekávati budu, pane.“ To jest tedy ono, co praví Kristus v evangeliu Matoušově (Mat. 24): „Až uvidíte ohavnost zpuštění“ atd. Kde 100 však praví: „Kdo čteš, rozuměj,“ vybízí nás, abychom pozorovali, jak nedbalostí pastýřů zpustla církev, jako kdysi nedbalostí farizeů zpustla synagoga, protože církev, třebas je nyní v pokoji a oplývá světským bohatstvím, přece je oloupena o bohatství duchovní. A tak se naplňuje slovo evangelia (Mat. 24): „Rozmnožila se nepravost,“ totiž nepravost z mamonu, „a

105 ochladne láska mnohých.“ Zda neochladla láska a nerozmnožila se nepravost, když jeden má mnoho prebend, jež dostal buď za služby, anebo povýšením, nebo svatokupectvím, nebo z chtivosti? A proto mnozí chudobní, zajisté údové Kristovi, jimž se odnímá, co jim patří, jsou nuceni žebrať a krást a páchat svatokrádeže. Odtud prodávání a kupování svátostí
110 a pohřbu, odtud svatokupectví v mnohých řeholích, odtud vlastnictví u těch, kdož se odřekli bohatství, odtud zjevní souložníci.

„Až tedy uvidíte ohavnost zpuštění“ atd. Zda to nejsou ohavnosti a modly a zda neboří Jeruzalém a nepustne proto chrám hospodinův, třebas to popírá pokrytectví, jež panuje téměř ve všech lidech, takže něco
115 jiného jsou a něčím jiným chtějí být nazýváni? Naplnilo se tedy ono slovo evangelia (Mat. 24): „Povstanou mnozí falešní proroci a lžikristové,“ kteří v penězích vládnu. Neboť od proroka až po kněze a od největšího až po nejmenšího všichni slouží lakomství a nenastupují do boje, ani se nestavějí jako zeď před dům izraelský, aby stáli v boji v den páně. Řeholníci také
120 bez rozdílu poslouchají zpovědi, aniž si vyžádali povolení nebo milost od diecézního biskupa, a to téměř po celém světě.

Odtud je patrné, že Antikrist přišel, jakož je i psáno v Genesi (Gen. 49): „Budiž Dan hadem na cestě, hadem rohatým na stezce, štípaje kopyta koně, aby jeho jezdec padl zpět.“ Dan, to jest Antikrist, had starý v člověku
125 Antikristovi, uctívaje stín slepoty, uštkl kopyta koní, totiž falešných proroků, to jest náležité jejich touhy tak nakazil jedem nepravosti, že touží spíše se nasytit jedem nepravosti než sladkostí lásky, takže duch svatý, jenž při kázání na nich jezdil jako na silnějších koních – o němž se praví v Abakukovi (Hab. 3): „Jenž vsedneš na svoje koně“ –, již spadl nazpět,
130 zanechávaje je chladné; neboť v nich ochladla láska, aby nedbali o spásu lidí, a rozmnožila se v nich nepravost, poněvadž třebas mlčí jako němí psi, aby jim obročí nebylo odňato, přece káží, aby jim obročí bylo dáno. Ó jak hrozné slovo praví jim pán skrze Ezechiele (Ezech. 22): „Hledal jsem mezi nimi muže, jenž by se postavil jako hradba a stál proti mně za zemi, abych
135 ji nezkazil, a nenalezl jsem.“ Hle, odňata je ustavičná oběť, a poněvadž modloslužebníci stojí na místě svatém, proto, kdo čteš, rozuměj, jak je postavena ohavnost v zpuštění. Takoví jsou obrazně z pokolení Danova, a proto, byť by i soudili pře a soudy spravedlivé i nespravedlivé a měli požehnání z tučnosti země, přece ani nejsou v Apokalypse popsáni pod
140 jménem Danovým, ani zaznamenáni mezi 144.000 vyvolenými, protože Dan se svým pokolením, to jest Antikrist se svými antikřesťany, tam není. Jest tedy radno, aby činili pokání, napravili poklesky své a svých a činili především skutky lásky, aby skrze mřížoví kříže Kristova, nesouce svůj kříž za Kristem, byli na věky vepsáni do knihy života, jako Manasses se
145 svým pokolením skrze mřížoví rukou Jakubových je obrazně zapsán v knize Apokalypsy místo Dana. A jak jsou do mnohých, nadmíru těžkých a veli-

kých hříchů pohroužení králové a knížata zemská, šlechtici a páni, měšťané, obchodníci, řemeslníci, rolníci a veškerí lidé, protože žijí pohansky v pýše a marnosti, nespravedlivě soudí, chudé utiskují, vedou mezi sebou války, 150 církve neposlouchají, ba pronásledují ji, provádějí lichvu a nespravedlivé obchody čili kupčení, vymáhají veliká cla a mýta, lžou, křivě přísahají, lstivě jednají, křivými svědectvími a přimluvami podvracejí spravedlnost na soudech, věštbám a hadačství věří více než evangeliu, a tak se oddávají cizoložství, smilstvu a sodomii, lakomství a obžerství, neplatí desátků a nezachovávají víru slíbenou bohu a lidem. Chtějí-li je proto obrátit, nechť se 155 obrátí od hříchů a bludů nejprve sami.

3. Po těchto úvahách řekl jsem duchu, jenž ve mně mluvil: Kdo je Antikrist? A on odpověděl: Antikristů je mnoho, a kdo ruší a popírá Krista, je Antikrist. A jak ho druzí zapírají? Když mlčí a neodvažují se vyznat jeho 160 pravdu před lidmi; ti, kteří poutají pravdu a spravedlnost boží. Z toho usud, kdo je Antikrist, o němž pravil Jan ve své kanonické epistoletě, že přijde a již nyní je na světě. Což nevidíš jeho vojsko, totiž tlupy a jiné tyrany a utiskovatele chudých, kteří jsou tak utlačeni, že jsou nuceni živit se mnohými hříchy lichvářství, nekalých obchodů, lží a křivých přísah atd., 165 bořitele klášterů a mučitele, kteří pro peníze kladou a dávají klásti křesťany na mučení? Ti všichni jsou znázorněni v Apokalypse v podobě korunovaných kobylek, abys poznal vojsko Antikristovo, jak kraluje s velikou mocí bez jakékoli překážky.

I řekl jsem: Kdo je to jmenovitě? Či snad je to onen velikán, jehož příchod se čeká na konci světa? A odpověděl mi duch: Není ti dáno v tuto 170 dobu to vědět dokonale, ale jen dohadem. Co jsem však řekl o onom velikém Antikristu, jehož příchod se čeká na konci světa, jsa tázán inkvizitorem města Říma, to jsem odpověděl, poněvadž tehdy vstoupil do mne duch páně, abych to řekl, a to držím a budu držet do rozhodnutí našeho pana 175 papeže, jemuž jest dáno zkoumat duchy i písma. V tomto i ve všem jiném podrobil jsem se a podrobuji jeho opravení. Oni však, kdož řídí církev, nechť vidí, a ti z nich, kdož chtějí zbožně žít a trpět pro Krista pronásledování a nenávisť, to poznají, až budou vyzkoušeni jako vyvolení ohněm a zbělení. A tak Antikrist bude zjeven vyvoleným a od vyvolených, poněvadž 180 podle Daniela tomu neporozumějí všichni bezbožní. Ty však věz: Jest poslední hodina a nastává soudný den, a to podle toho, že došlo k roztržce předpověděné apoštolem, jež je popsána v modlitbě Danielově začínající slovy (Dan. 9): „Prosím, pane“, poněvadž (Mat. 24) „kdo čteš, rozuměj“ – protože jako ohavnost zpuštění, která nastala u židů, naznačuje naše duchovní zpuštění, tak odpadnutí křesťanů od soudů a přikázání božích znamená naše odpadnutí a odstoupení od evangelické víry a lásky a pravdy, 185 jakož praví Apoštol (1 Tim. 4): „V posledních dobách odstoupí někteří od

víry,“ totiž od víry spojené s láskou nebo prostě od víry, „naslouchající duchům bludným a naukám zlých duchů, v pokrytectví mluvících lež.“

190 Z takových lidí povstávají kacířstva, sekty, beghardi, bekyně, věštění, hádání a jiná bratrstva, mezi nimiž jsou vrahové, kteří protože mají mnohé druhy zámožné a mocné, vraždí v té naději, že jejich druhové, se kterými se dělí o peníze, osvobodí je penězi nebo svou mocí. Jsou také některá bratrstva, která škodí církvím, odnímají správcům kostelů odkazy a jiné
195 užitky, třeba některé byly založeny ze zbožnosti, což vůbec nelze snadno posoudit. A chcete-li to vědět, odpadnutí od říše je dokončeno, protože říše je tak rozsápána a bez ustání je sápána, že císař pán by z ní nemohl mít chleba, kdyby jej neměl z Čech, a protože je říše římská rozdělena na mnoho království a říší. A zda nenastalo odpadnutí od církve, když se
200 z tolika synů církve, králů a knížat, nenašel žádný pomocník, který by bránil církve před pronásledováním tlup, od nichž po tolik let trpěla?

Hle, roztržka nastala a Antikrist se zjeví, a tak nastane soudný den. Proč však je skryt přesný čas dne soudného a těchto věcí, leda proto, že lidé jsou bezbožní a nerozumějí, ani nechtějí rozumět, nepřijímají lásku
205 pravdy, ale věří lži, takže onen den na ně přijde náhle. A také pokrytectví Antikristovo způsobí, že nebude poznán, dokud nebude zjeven, jak se uvádí vpředu.

4. Posléze jsem si počal všímat, jak je tomu se stavem spásy křesťanů. A když jsem nad tím stál v úžasu, uslyšel jsem ducha v mém srdci takto
210 mluvícího: Jdi a pověz nejvyššímu knězi, jenž je duchem svatým k tomu zvolen, aby přivedl církev do stavu spásy, aby poslal anděly, to jest kazatele s troubou kázání a mohutným hlasem, aby odstranili výše řečená pohoršení z království božího, to jest z církve, aby již – protože nastala žeň, to jest skonání světa – vykořenili koukol, odhalili kacíře a falešné proroky a pokrytce a beghardy a bekyně a odštěpence, kteří všichni jsou označeni jmény
215 Gog a Magog (proto se zvou Gog a Magog, což je totéž co střecha, poněvadž ukryti pod střechou svého pokrytectví ukazují Krista ve vnitřku nebo na poušti své skryté nepravosti), a tak nechť je kazatelé odhalí, hubíce je jako koukol, a pšenici věřících nechť shromáždí do stodoly církve svaté, aby
220 tam vstoupily všechny národy a všechen Izrael byl spasen a tak byl jeden ovčinec a jeden pastýř a aby žili v tak veliké lásce – i když nikoli všichni, přece však aspoň mnozí –, aby jim bylo vše společné, podle toho, jak tehdy duch svatý rozhodne. Raď tedy nejvyššímu knězi, aby učinil všeobecný sněm v Římě, na němž by všichni biskupové dostali naučení, jak napravit
225 poklesky své a svých, a určili jisté osoby řeholní i světské, které by byly poslány kázat (z nichž mnozí malátněji, ač jsou mocní v díle a silní v řeči), aby obklopili lůžko Šalomounovo, držíce všichni meče slov božích a každý svůj meč po boku, jímž by byli ozbrojeni proti žádosti tělesné. Ti podniknou

- obecné tažení, zatímco druzí budou kázat doma a bojovat, tak aby spíše
 230 zemřeli než zabíjeli, aby trpěli pro Krista. Ti přemohou šelmu neboli Anti-
 krista pro krev Beránkovu a přístup do země věčného zaslíbení učiní bez-
 pečným. Avšak jejich přehojná krev, prolitá za Krista, nebo útrapy mučení,
 jež by snášeli, stěží by stačily k odčinění hříchů, do nichž je tak těžce za-
 pleten křesťanský lid.
- 235 Ať už se tak stane nebo nestane, bojím se, aby nás nepostihl největší
 hněv boží a rána nevyhlášená, protože budou-li tito mlčeti, kameny budou
 volati. O nich praví Ezechiáš (Ezech. 13): „Sešlu převeliké kameny řítící
 se shora a pustošící vichřici a dám buráčet duchu bouří v prchlivosti své“
 atd. Neboť svět bude volat, že nemůže snést smrt syna božského, jenž je opět
 240 křižován a vystaven na odiv celému světu, a postaví se za něj celý svět.
 A teprve pak, až budou jíst a pít a ženit se a vdávat, přijde den hněvu, to
 jest den soudný, tak náhle, že ti, kdož byli již voláni k pokání, ale odmítají
 se kát, tehdy již nebudou mít čas a místo k pokání, a ti, kdož nekáží, že
 soudce nyní přijde, pocítí jeho největší přísnost v trestu věčné záhuby.
- 245 A nadto znamenám v srdci, že učiní-li pan papež podle rady výše uvedené,
 tu mu Kristus, klíč Davidův, otevře Apokalypsu, aby jí porozuměl, pokud
 se týká přítomného stavu církve.

- Toto podávám svaté církvi tajně, pokud mohu. Nechť to přezkouší
 církev, jež je místem, kde se taví zlato. Je-li tu něco špinavého, budiž to
 250 vyvrženo, pakli je to zlato, budiž přijato od toho, kdo je podává, či spíše
 od toho, kdo dává dobrého ducha prosícím, jenž psal v žaláři a v poutech,
 sklíčen na duchu, očekáváje osvobození Izraele, to jest svaté církve, aby
 řekl pan papež: „Staň se!“ – a stane se. Prohlašuji též, že jsem nezamlčel,
 co se děje v mém srdci, ale řekl jsem to církvi; a jsem připraven držet v této
 255 věci, cokoli pan papež nebo svatá církev přikáže.

Přinucen hrozbou exkomunikace, a protože inkvizitor města Říma mě
 chtěl položit na mučidla, napsal jsem toto proti své vůli, protože, jak se
 zdá, jsou to pro povrchního soudce věci příliš smělé.

25 léta *Danielova*: část biblického Danielova proroctví (Dan. 12,11-12), kde se
 mluví o délce pronásledování Židů; nejasné místo vyvolávalo různé výklady – 30 *mě*
o tom nemohl poučit nikdo: Milíč znal literaturu o očekávaném nástupu věku ducha
 i podrobné výpočty data druhého příchodu Kristova a jeho odpůrce Antikrista,
 a to jak dílo Katalánce Arnalda de Vilanova (zemřel 1312), tak i předpovědi svého
 současníka Jana de Roquetaillade – 32 *půjdu tedy do Říma*: dospěl tam v dubnu
 1367 – 34 *čekal jsem v Římě déle než měsíc*: Milíč čekal na návrat Urbana V. z Avig-
 nonu. Papež opustil své francouzské sídlo teprve 30. dubna 1367 a připlul k Itálii až
 4. června – 36 *postem Danielovým*: podle bible (Dan. 10,2-3) se Daniel v Babylóně
 postil po tři týdny na znamení svého souřčenství s izraelským lidem v Jeruzalémě –
 57 *chtěje se vydat na cestu do Avignonu*: nejspíše 27. května, jak dodává jeden z ru-
 kopisů – 66 *nejtajnější věci však uchováš pro pana papeže*: náznak jejich obsahu

uložil Milíč do svého Poslání papeži Urbanu V. (překlad Fr. Loskota vydal r. 1948 F. M. Bartoš)

78 *Titus a Vespasián*: Titus oblehl a dobyl o velikonocích r. 70 n. l. Jeruzalém jako vojevůdce svého otce, císaře Vespasiána, a vypálil jeruzalémský chrám – 83 *pan císař odvedl tlupy z Avignonu do Německa*: Karel IV. navštívil na jaře r. 1365 Urbana V. v Avignonu, aby ho přiměl k návratu do Říma. Přes Arles odejel pak císař do Štrasburku koncem června. Tlupami rozumí Milíč nejspíše žoldnéřská vojska, která se nahromadila v té době v Itálii a v jižní Francii a stala se metlou obyvatel. Vyjednáním se císaři podařilo odvést je za Rýn – 91 *Ezechiáš*: spr. Izaiáš 38,17 – 97 *v podobě Danově*: Dan, podle bible jeden ze synů Jákobových, který podle otcova prorocství měl být soudcem svého lidu; v bibli je to naznačeno symbolicky (Gen. 49,17: budeť... jako had rohatý...) a tato podoba je Milíčem připisována Antikristu – 140 *mezi 144.000 vyvolenými*: srov. Zjev. 7,4 – 144 *Manasses*: podle bible nejstarší syn Josefův, zakladatel jednoho židovského pokolení (o něm Zjev. 7,6)

161: srov. 1 Jan 4,3 – 172 *ja tázán inkvizitorem*: inkvizitor vlastně vynutil na Milíčovi Knížku o Antikristu; viz i závěr Knížky – 175 *duchy i písma*: smýšlení i psané projevy

216 *Gog a Magog*: podle bible (Zjev. 20,8) podvojně jméno nepřítele boží církve – 223 *všeobecný sněm v Římě*: od jeho svolání očekával Milíč ozdravení poměrů v celé společnosti – 227 *Šalomoun*: podle bible král proslulý moudrostí (zde srov. Pís. 3,7) – 231 *krev Beránkovu*: tj. Kristovu – 236 *budou-li tito mlčeti*: srov. Luk. 19,40 – 251 *kdo dává dobrého ducha prosícím*: srov. Luk. 11,13 – 253 *Staň se!*: napodobuje závěr papežských dekretů

MATĚJ Z JANOVA

Příkladem Milíčovým se řídil Matěj z Janova († 1393), vzdělaný na pařížské universitě. Tento učený teolog, kterému se nepodařilo získat tučné prebendy ani zvukný titul, stal se po svém návratu z Paříže (1381) obráncem Milíčova odkazu. I když nepůsobil svým osobním příkladem do té míry jako Milíč, ohlas jeho kázání byl tak veliký, že ho představitelé církevní moci donutili odvolat některé názory a zanechat kazatelské činnosti. Z jeho kázání neznáme téměř nic, je však zachován jeho rozsáhlý latinský spis *Regulae Veteris et Novi testamenti (Pravidla Starého a Nového zákona)*. V něm ve čtyřech knihách (z nich první tři jsou rozděleny ještě na 10 traktátů) hledal měřítko pro poznání pravého křesťanského života a našel je v bibli. Studium bible v jeho učení nebylo pouhým východiskem pro řešení abstraktních teologických problémů, nýbrž směřovalo k životní praxi, stávající se nutným předpokladem k odhalení všech zlořádů, a to i vykořisťování. Na studiu bible je založen i Matějův radikalismus v názorech na nutnost církevní reformy. Při středověkém způsobu argumentace, opírajícím se o výroky autorit, poskytovala právě bible (jako „slovo boží“) nejvíce možností pro regulování vztahů mezi lidmi, a proto se také církev ve 14. století bránila překladům bible do národního jazyka. Tak mělo zdůrazňování bible v díle Matěje z Janova velký význam pro celé husitské hnutí, které opíralo své revoluční požadavky o autoritu bible, a snažilo se proto bibli zpřístupnit lidu.